

TRANSFORMAČNÍ ZÁMĚRY POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

**ČTYŘLÍSTEK – CENTRUM PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM
POSTIŽENÍM OSTRAVA, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE**

KVĚTEN 2015

ZPRACOVAL: odbor sociálních věcí, zdravotnictví a vzdělanosti
ve spolupráci s transformačním týmem organizace Čtyřlístek

Schváleno radou města dne 26.5.2015 usnesením č. 1402/RM1418/23

Obsah:

Transformační záměry poskytovaných sociálních služeb

1. Úvod	3
2. Popis současného stavu – struktura služeb	4
2.1 Popis současného stavu – z pohledu uživatelů	4
2.2 Model budoucí sociální služby	5
3. Naplňování transformačních záměrů	5
3.1 Domov Barevný svět	6
3.2 Domov na Liščině	6
3.3 Domov Beruška	7
3.4 Stacionář Třebovice	8
4. Služby podporující transformaci ostatních zařízení organizace	8
4.1. Centrum pracovní činnosti	8
4.2 Podpora samostatného bydlení	9
5. Správa příspěvkové organizace Čtyřlístek	10
6. Celková rekapitulace na realizaci transformačních záměrů	10

TRANSFORMAČNÍ ZÁMĚRY POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

ČTYŘLÍSTEK - CENTRUM PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM OSTRAVA, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

1. ÚVOD

Usnesením č. 1331/RM1014/19 ze dne 26. 4. 2011 schválila rada města materiál „Koncept transformace sociálních služeb zajišťovaných příspěvkovými organizacemi“, která obsahuje dlouhodobé vize a záměry v poskytování pobytových sociálních služeb. Schválením tohoto dokumentu a Informativní zprávy o průběžném naplňování „Konceptu“ dne 10. 12. 2013 deklarovala rada města podporu procesu transformace v pobytových sociálních službách.

Transformace se nejvýznamněji dotýká pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením organizace Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace (dále jen Čtyřlístek), kde je plánováno, v souladu s principy deinstitucionalizace a transformace, **omezit stávající způsob poskytování sociální služby prostřednictvím ústavní sociální péče ve „velkokapacitních institucích“.**

Transformace je jedním z kroků deinstitucionalizace - procesu, ve kterém dochází k proměně instituce jak ve smyslu formalizované struktury pravidel, řádu a filosofie služby, tak ve smyslu sídla (umístění v objektu a komunitě) tak, aby výsledná struktura a provozování služby byly primárně orientovány na potřeby uživatelů a ne na potřeby formalizované organizace-instituce.

Transformace ústavní péče je změna, která umožní uživatelům žijícím v ústavu žít v běžných životních podmínkách v pobytových službách s menší kapacitou, chráněných bydleních s podporou, za současného zlepšení kvality jejich života.

Změna velkokapacitních služeb na bydlení a podporu v běžném prostředí, které podporuje stávající uživatele – osoby s mentálním postižením - v **sociálním začlenění do běžné společnosti.**

Se souhlasem rady města získal Čtyřlístek v minulých letech na podporu procesu transformace finanční prostředky z ESF prostřednictvím MPSV. Jsou určeny na realizaci projektů „Podpora procesu transformace Domova Barevný svět“ a „Podpora procesu transformace organizace Čtyřlístek“ (týká se Domova na Liščině, Domova Beruška, Stacionáře Třebovice). Oba vzdělávací projekty byly zahájeny v polovině roku 2013 a budou ukončeny k 31. 5., resp. 30. 6. 2015. Návrhy na další podobu služeb uvedených zařízení budou zpracovány do konečných výstupů projektů, tzv. „Transformačních plánů“. Dle harmonogramu by měly být předloženy odvětvovému odboru v polovině roku 2015. S ohledem na velikost organizace a jednotlivých služeb lze předpokládat, že transformace Čtyřlístku bude rozdělena do několika etap v rámci delšího časového období.

Výňatek z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, dle Čl. 19 by měly stát zajistit,

a) aby osoby se zdravotním postižením měly možnost si zvolit, na rovnoprávném základě s ostatními, místo pobytu, kde a s kým budou žít, a nebyly nuceny žít ve specifickém prostředí;

b) aby měly přístup ke službám poskytovaným v domácím prostředí, rezidenčním službám a dalším podpůrným komunitním službám.

VIZE ORGANIZACE: POSKYTOVAT KVALITNÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBY V PŘIROZENÉ KOMUNITĚ SE ZAMĚŘENÍM NA POBYTOVÉ SOCIÁLNÍ SLUŽBY.

2. POPIS SOUČASNÉHO STAVU – STRUKTURA SLUŽEB:

Čtyřlístek je poskytovatelem devíti sociálních služeb; sedmi pobytových služeb, jedné ambulantní služby a jedné terénní služby (popis včetně kapacit je uveden v tabulce č. 1). Celková kapacita služeb činila k 2. 4. 2015 celkem 303 míst/uživatelů.

Tabulka č. 1: Sociální služby pro osoby se zdravotním postižením poskytované PO Čtyřlístek

Forma služby	Druh služby	Název služby	Kapacita
Pobytové služby	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Domov Beruška, O-Zábřeh	24
		Domov na Liščině, O-Hrušov	65
		Domov Barevný svět, O-Muglinov	106
	Týdenní stacionáře	Stacionář Třebovice	24
	Chráněné bydlení	Chráněné bydlení Martinovská	6
		Chráněné bydlení Thomayerova	9
Domovy se zvláštním režimem	Domov se zvl. režimem Hladnovská	12	
Ambulantní služby	Sociálně terapeutické činnosti	Centrum pracovní činnosti	35
Terénní služby	Podpora samostatného bydlení	Podpora samostatného bydlení	22
Kapacita celkem:			303

2.1 POPIS SOUČASNÉHO STAVU – Z POHLEDU UŽIVATELŮ:

Uživatel největší pobytové služby Domova Barevný svět v současné době:

- žije na jednom místě trvale s více než stovkou lidí, s nimiž ho spojuje společný znak – mentální postižení,
- bydlí v kolektivním zařízení v jednom „bytě“ se sedmi dalšími lidmi stejného pohlaví a s jedním nebo se dvěma z nich sdílí jeden pokoj,
- nemá žádné soukromí,
- stravuje se ve společné jídelně,
- nemůže svobodně nakládat se svým volným časem, musí se podřizovat možnostem personálu,
- vše se řídí podle pravidel organizace.

NENÍ NORMÁLNÍ ŽÍT V ÚSTAVU, JE NORMÁLNÍ ŽÍT V BĚŽNÉM BYDLENÍ!

Uživatelé s mentálním postižením mají právo žít v běžném prostředí, tam, kde žijí ostatní lidé. Měli by mít možnost volby a kontroly nad vlastním životem. Podle svých schopností se rozhodovat, spolurozhodovat s podporou personálu, nebo se určité situace, která se jich dotýká, alespoň účastnit. Realizací transformace budou mít uživatelé šanci na změnu stávajícího způsobu života.

V rámci diskuzí transformačních týmů organizace vznikl model sociální služby, který je ve shodě s materiálem vydaným MPSV – Manuál transformace ústavů a doporučení Moravskoslezského kraje ke službě domova pro osoby se zdravotním postižením.

2.2 MODEL BUDOUCÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBY DOMOVY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

- služby budou poskytovány lidem s **vysokou mírou podpory**
- služby budou poskytovány v bezbariérových domácnostech, kde bude žít maximálně 6 lidí se zdravotním postižením
- v jednom domě, který je v běžné zástavbě, bude žít maximálně 18 uživatelů (schválené optimum dle KÚ MSK)
- prostředí služby bude důstojné, příjemné, „domácké“; vzorem ubytovacích prostor uživatelů stejně jako chodu domácnosti bude běžné bydlení
- bude zajištěna dobrá provázanost s jinými sociálními a veřejně dostupnými službami
- služba se bude zabývat člověkem, ne skupinou lidí (důraz na individuální přístup)
- služba dokáže vhodně reagovat na změny potřeb lidí
- uživatelé nebudou prožívat své dny stále na jednom místě a budou mít zajištěnou potřebnou podporu personálu.

3. NAPLŇOVÁNÍ TRANSFORMAČNÍCH ZÁMĚRŮ

3.1 DOMOV BAREVNÝ SVĚT, Hladnovská 751/119, Slezská Ostrava – Muglinov.

Aktuálně 106 uživatelů s mentálním postižením i v kombinaci s tělesným a smyslovým postižením od 18 let. Od dubna roku 2013 byl zastaven příjem nových uživatelů a kapacita se tak bude dále snižovat.

Záměrem transformace je ukončit poskytování pobytové služby ve stávající budově, kde jsou současně soustředěny veškeré potřebné podpůrné činnosti a realizovat následující změny:

PLÁN REALIZACE TRANSFORMACE OBJEKTU DOMOVA BAREVNÝ SVĚT:

- 1) usilovat o návrat uživatelů do původní rodiny, náhradní rodiny, příp. služeb v blízkosti původního bydliště nebo příbuzných (nelze počítat s velkým počtem uživatelů, max. 2-3 osoby)
- 2) vybudovat 3 bezbariérové domy pro celkem 48 uživatelů s **nejvyšší mírou podpory**; v každém domě budou vždy 3 domácnosti pro 6 uživatelů, v každém objektu max. 18 uživatelů
- 3) vybudovat, příp. nakoupit a rekonstruovat domy/byty pro celkem 36 uživatelů (cca 6 domácností)
- 4) přechod dalších uživatelů do nových služeb:
 - 8 uživatelů se v 7/2015 přestěhuje do rodinného domu na ul. Bronzová, který bude organizaci svěřen k užívání a bude v něm zahájeno poskytování služby chráněné bydlení
 - 2 uživatelé se přestěhují do Domova pro osoby se zdravotním postižením Třebovice, který vznikne k 1. 1. 2016
 - 12 uživatelů odejde do 2 rodinných domů po pěstounských rodinách, které ukončí svou činnost do cca roku 2018 - 2019

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Tabulka č. 2: Harmonogram realizace transformace Domova Barevný svět

č.	Aktivity časového předpokladu TZ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Schválení transformačních záměrů						
2	Odchod 8 uživatelů do CHB Bronzová						
3	Příprava investičních projektů a podání žádosti o podporu z externích zdrojů						
4	Odchod 2 uživatelů do DOZP Třebovice						
5	Výstavba 3 bezbariérových domů, každý max. pro 18 osob → odchod 48 uživatelů						
6	Výstavba nebo nákup a rekonstrukce 5 domů pro 48 uživatelů/příp. nákup bytů						

Od roku 2021 (případně později) by měla budova DBS sloužit jiným účelům. Do té doby bude také využita pro přechodné přestěhování uživatelům jiných služeb na nezbytnou dobu, např. po dobu výstavby nové služby nebo rekonstrukci stávajícího zařízení.

3.2 DOMOV NA LIŠČINĚ, Na Liščině 342/10, Slezská Ostrava – Hrušov.

Kapacita zařízení je aktuálně 65 osob, průměrný věk uživatelů 58 let. Od září 2014 byl zastaven příjem nových uživatelů s tím, že kapacita se bude snižovat na 60 míst.

V listopadu 2012 byla ukončena částečná rekonstrukce domova, spolufinancovaná ze zdrojů ROP a EIB. Udržitelnost ze zdrojů ROP končí v roce 2018.

Domov je umístěn ve dvou starších objektech bývalé školy. Třetí objekt – Kreativní ateliér – je využíván k aktivizačním činnostem. Zvažována možnost celkové rekonstrukce objektů k vybudování nového bydlení dle kritérií transformace. Vzhledem ke stáří a nevyhovujícímu technickému stavu objektů byl v březnu 2015 proveden stavebně vlhkostní průzkum.

Z provedeného statického posouzení obou budov vyplynuly alarmující výsledky. Dle stanoviska investičního odboru by si případná rekonstrukce obou objektů vyžádala velké finanční náklady, proto doporučují odstoupit od záměru rekonstrukce obou objektů za účelem transformace sociálních služeb.

Záměrem transformace je umožnit uživatelům s nízkou mírou podpory život v běžném prostředí, uživatelům s vyšší mírou podpory humanizovat jejich životní podmínky.

PLÁN REALIZACE TRANSFORMACE OBJEKTU DOMOVA NA LIŠČINĚ:

- 1) usilovat o možnost návratu uživatelů do původní rodiny, náhradní rodiny, příp. služeb v blízkosti původního bydliště nebo příbuzných (nelze počítat s velkým počtem uživatelů, max. 2-3 osoby)
- 2) zastavením příjmu nových uživatelů postupně snižovat počet uživatelů na třílůžkových pokojích
- 3) na základě výsledků stavebně vlhkostního průzkumu provést demolici stávajících dvou budov, které slouží k ubytování uživatelů
- 4) vybudovat 3 bezbariérové domy pro celkem 36 uživatelů **s nejvyšší mírou podpory**; 2 domy na stávajícím pozemku – pro 18 osob (2 domácnosti) a pro 6 osob (1 domácnost), další v docházkové vzdálenosti cca 10 až 15 min. pro 12 uživatelů (2 domácnosti)

- 5) vybudovat event. nakoupit a rekonstruovat 2 rodinné domy pro 24 uživatelů (4 domácnosti), příp. realizovat nákup bytů, a poskytovat v nich potřebnou podporu a pomoc v rámci služby chráněné bydlení, příp. DOZP.

Tabulka č. 3: Harmonogram realizace transformace Domova na Liščině

č.	Aktivity časového předpokladu TZ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Schválení transformačních záměrů						
2	Snížit kapacitu na 60 míst						
3	Příprava investičních projektů a podání žádosti o podporu z externích zdrojů						
4	Demolice 2 objektů						
3	Výstavba 3 bezbariérových domů, každý max. pro 18 osob → odchod 36 uživatelů						
4	Vybudovat nebo nakoupit a rekonstruovat 2 domy/byty → odchod 24 uživatelů						

3.3 DOMOV BERUŠKA, Jandova 3023/4, Ostrava – Jih, Zábřeh.

Kapacita je 24 dětí ve věku od 3 do 18 let.

V březnu 2014 byla ukončena rekonstrukce domova, spolufinancovaná ze zdrojů ROP.

Záměrem transformace zařízení pro děti je vytvořit podmínky pro návrat dětí do původní rodiny, případně náhradní rodinné péče.

Některé děti však budou z různých důvodů i nadále potřebovat pobytovou sociální službu, která by se měla co nejvíce přiblížit „normálnímu“ životu v rodině. Z celkové kapacity 24 dětí je ve službě v současné době 13 dětí se soudem nařízenou ústavní výchovou.

PLÁN REALIZACE TRANSFORMACE DOMOVA BERUŠKA:

- 1) zamezit institucionalizaci dalších dětí
- 2) usilovat o možnost návratu uživatelů do původní rodiny, náhradní rodiny, příp. služeb v blízkosti původního bydliště nebo příbuzných
- 3) zaměřit se na klíčové prvky přípravy dětí pro budoucí život
- 4) včas podchytit a rozvíjet schopnosti dětí s tím, že pro každé dítě bude vytvořen vlastní komunikační kanál (např. alternativní forma komunikace)
- 5) poskytovat takovou péči, která by se co nejvíce blížila fungování rodiny
- 6) zapojit děti do plnění běžných povinností v rodině, např. příprava stravy, mytí nádobí, úklid, praní prádla, nákup, hospodaření s penězi
- 7) v souvislosti s výše uvedeným požádat o schválení výjimky ze sdružených nákupů a snížení povinného procenta organizace
- 8) dát dětem možnost volby, tzn. umožnit jim rozhodovat (spolurozhodovat) o těch nejjednodušších věcech, jako nákup oblečení, jídlo nebo účast na volnočasových aktivitách

Tabulka č. 4: Harmonogram realizace transformace Domova Beruška

č.	Aktivity časového předpokladu TZ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Schválení transformačních záměrů						
2	Schválení výjimky ze sdružených nákupů						
3	Realizace transformačních záměrů						

3.4 STACIONÁŘ TŘEBOVICE, Třebovický park 5376/1, O-Třebovice.

Kapacita 24 osob ve věku od 15 do 45 let.

V současné době je realizován projekt, na jehož spolufinancování byly získány prostředky z ROP. Po jeho dokončení bude činnost týdenního stacionáře ukončena. K 1. 1. 2016 vzniknou dvě nové služby – Domov Třebovice (20 míst) a Chráněné bydlení Třebovice (6 míst). Po dobu rekonstrukce, cca 1 rok, je služba stacionáře přemístěna do budovy Domova Barevný svět.

Záměrem transformace je:

Poskytovat sociální služby v podmínkách, které uživatelům umožní žít běžným způsobem života, nebo se tomuto životu co nejvíce blíží. Služby budou vycházet z individuálních potřeb uživatelů s cílem zvyšovat jejich kompetence a nezávislost.

PLÁN REALIZACE TRANSFORMACE STACIONÁŘE TŘEBOVICE:

1) Od 1. 1. 2016 zahájit poskytování nových služeb:

Chráněné bydlení Třebovice s kapacitou 6 osob s nízkou a střední mírou podpory.

Domov Třebovice (domov pro osoby se zdravotním postižením) s kapacitou 20 osob s vysokou mírou podpory ve 4 domácnostech. Dvě pro 5 osob, jedna pro 6 osob a jedna pro 4 imobilní uživatele (vozičkáře).

Tabulka č. 5: Harmonogram realizace transformace Stacionáře Třebovice

č.	Aktivity časového předpokladu TZ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Schválení transformačních záměrů						
2	Jednání s uživateli/opatrovníky o přechodu do nových služeb						
3	Dokončení projektu rekonstrukce						
4	Zahájení poskytování služby DOZP pro 20 osob						
5	Zahájení poskytování služby Chráněné bydlení pro 6 osob						
5	Poskytování služeb dle transfor. záměrů						

4. SLUŽBY PODPORUJÍCÍ TRANSFORMACI OSTATNÍCH ZAŘÍZENÍ ORGANIZACE**4.1 CENTRUM PRACOVNÍ ČINNOSTI (SOCIÁLNĚ TERAPEUTICKÉ DÍLNÝ),**

Holvekova 611/38b, Slezská Ostrava-Kunčičky

Ambulantní služba s kapacitou 35 osob, jejímž posláním je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností uživatelů. Vzhledem k velmi nepříznivé situaci na trhu práce a potřebě podpory transformačního procesu je služba orientována také na přípravu uživatelů

pro běžný život a současně jako smysluplné využití jejich volného času, zejména pro osoby z pobytových zařízení.

Služba financována z prostředků EU, je vázána dvouletou udržitelností v rámci individuálního projektu KÚ MSK do konce roku 2016.

PLÁN REALIZACE TRANSFORMACE CENTRA PRACOVNÍ ČINNOSTI:

- 1) změnit náplň služby a do doby udržitelnosti projektu využívat službu přednostně pro uživatele Čtyřlístku k přípravě pro přechod do jiných druhů služeb a k samostatnému životu
- 2) přestěhovat službu do Domova Barevný svět v případě uvolnění stávajících prostor (úspora nákladů) a poskytovat ji zde minimálně do konce roku 2016
- 3) k 31. 12. 2016 ukončit poskytování služby
- 4) potřebné kapacity od 1. 1. 2017 nasmlouvat u nestátních poskytovatelů

Tabulka č. 6: Harmonogram realizace transformace Centra pracovní činnosti

č.	Aktivity časového předpokladu TZ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Schválení transformačních záměrů						
2	Změnit náplň služby						
3	Přestěhovat službu do DBS						
4	Ukončit poskytování služby						
5	Potřebné kapacity nasmlouvat u NNO						

4.2 PODPORA SAMOSTATNÉHO BYDLENÍ, Hladnovská 757/119a, Slezská Ostrava – Muglinov.

Terénní služba, která je poskytována v bytech uživatelů s nízkou mírou podpory a umožňuje jim tak vést běžný život ve společnosti. Kapacita je 22 osob (okamžitá kapacita 2 uživatelé).

Služba financována z prostředků EU, je vázána dvouletou udržitelností v rámci individuálního projektu KÚ MSK do konce roku 2016.

PLÁN REALIZACE TRANSFORMACE PODPORY SAMOSTATNÉHO BYDLENÍ:

- 1) poskytovat službu do doby udržitelnosti projektu
- 2) ukončit poskytování služby k 31. 12. 2016 v souladu s materiálem „Konceptce transformace sociálních služeb zajišťovaných příspěvkovými organizacemi“
- 3) převést službu na jiného poskytovatele se zkušeností se službou tohoto druhu i praxí s cílovou skupinou od 1. 1. 2017

Tabulka č. 6: Harmonogram realizace transformace Podpory samostatného bydlení

č.	Aktivity časového předpokladu TZ	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Schválení transformačních záměrů						
2	Poskytovat službu do doby udržitelnosti						
3	Ukončit poskytování služby						
4	Převést službu na jiného poskytovatele						

5. SPRÁVA PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE ČTYŘLÍSTEK,

Hladnovská 751/119, Slezská Ostrava – Muglinov.

Správu organizace je po opuštění ubytovacích prostor uživateli cca v roce 2020 možné přemístit do některého z objektů v majetku města, případně vyhledat a pronajmout vhodné kancelářské prostory.

6. CELKOVÁ REKAPITULACE NA REALIZACI TRANSFORMAČNÍCH ZÁMĚRŮ

<i>Služba</i>	<i>Plánované akce</i>
Domov Barevný svět	výstavba 3 bezbariérových domů/objektů pro 48 uživatelů
	výstavba/nákup a rekonstrukce 5 objektů pro 48 uživatelů, příp. nákup bytů
Domov na Liščině	demolice 2 stávajících objektů
	výstavba 3 bezbariérových domů/objektů pro celkem 36 uživatelů
	výstavba nebo nákup a rekonstrukce 2 domů pro 24 uživatelů/příp. nákup bytů

Celkové odhadované investiční náklady na transformaci činí cca 300 mil. Kč. Na podporu procesů transformace a deinsticionalizace jsou v rámci Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) plánovány finanční prostředky na investiční projekty po dobu trvání programového období 2014 – 2020. Dle předběžného harmonogramu výzev IROP na rok 2015 má být první výzva vyhlášena v 9/2015.

Výše investičních dotací může dosáhnout až 85% užitelných nákladů na realizaci projektu. Předpokládá se, že žadatelem o finanční podporu na realizaci investičních projektů s garancí spolufinancování města bude organizace Čtyřlístek.